

כל החוטים הובילו בכיוון אחד: אל ראשי המפד"ל - אך

הקנוניה המזוהמת

נחמיאס, והודיע ברוח טובה כי העניין מחוסל לגביו. רק איזשהו פקיד קטן בשם שפיגל הסתבך באיוושהי פרשה, אשר גם היא נתונה עתה לסיפולה השיגרתי של המשטרה — ובכלל אין מקום לרעש והתרגשות. ראש המפלגה ודבורה ניסו להמעיט את חשיבות הפרשה — ובראש בראשונה את מעמדו של שפיגל במפלגה. בצורה זו, קיח, אפשר לבודד את שפיגל כעסקן קטן שהסתבך אישית. אולם שפיגל אינו עסקן קטן. מעשיו ידועים היטב לצמרת מפלגתו, והוא לא פעם מסר לידי שפירא סכומים גדולים שאסף מ"תרומות". שפירא ידע גם כיצד הושגו תרומות אלה.

במשך עשר שנים היה שפיגל סגן המנהל הכללי של משרד הדתות. מפעלו הגדול במשרד זה היה חליבת הפרה הממלכתית להונת המפלגה. הוא אשר ביסס את השיטה, הנהוגה עד היום, לפיה מנוצל תקציב המשרד להחזקת מוסדות ופעילים של המפלגה הדתית לאומית.

הוא גם הכניס כספים רבים ממקור לא אכזב: הספקים שמכרו את סחורתם או שירותיהם הם למשרד הדתות. את העובדות האלה גילה העולם הזה האחרון. אך לפתע מצא רפאל שהעניין עדיין נוגע לו מאד-מאד.

ישר לבן-גוריון

כעבור כמה שעות כבר פירסמו שני הצהרונים, בכותרות ראשיות צועקות, את תשובת

דעת הציבור במלה אחת: סיסמה שצוידה על בנין הרבנות

רפאל. תוכנה — מכה בשני כיוונים שונים:

● כלפי גור: רפאל טען כי ראה אותו רק במשך חמש דקות, לא הבטיח לו כלל את העבודה, אלא רק היפנה אותו לחברה שתוקם בעתיד לבניית בית-החולים. ברוב צניעותו לא ציין כי יו"ר הנהלת החברה יהיה הוא עצמו, וכי הוא ואנשים ממשרד הבריאות ישלטו שליטה כמעט-מוחלטת על ניהול החברה.

● כלפי איש חזק, טדי קולק: רפאל טען כי בכלל קיבל את גור רק כדי לעשות טובה לקולק, שהמליץ עליו במסיבה שנערכה במלון הוליגאנד בירושלים.

תשובה זו היתה גלויה. אך חשובה הרבה יותר היתה התשובה הסודית: ראשי המפד"ל מיהרו אל ראשי-הממשלה ושר-הבטחון.

הם הבינו כי בפרשה זו, הנוגעת לצמרת הפוליטית של המדינה ולעצם מהות המשטר בה, אין טעם לנהל משאומתן עם שוטרים ועתונאים. רק איש אחד קובע — דויד בן-גוריון, הזקוק לקולותיהם בממשלה ובכנסת.

לדויד בן-גוריון לא איכפת אם שותפיו הם מלוככים או לאו. להיפך: שותף מלוכך נוח יותר משותף נקי, כי מחירו נמוך יותר. אין הוא יכול למרוד, בידעו כי בחקיקת בן-גוריון ישנם תיקים העלולים לחסל בכל רגע את הקאריירה של מנהיגו. שותף מושחת, שנתפס בקלקלתו, הוא שותף אידיאלי לשלטון מהסוג הקיים במדינת ישראל.

על כן לא היה קשה להשיג הסדר. בסוף הפגישה היה ברור כי בן-גוריון יצהה על המישטרה, הכפופה למרות מפלגתו, ועל מחוז תל-אביב, שבראשה עומד בנו, להפסיק את החקירה אצל שפיגל, להימנע מסיבוכים של ראשי המפלגה ומשרד-הבריאות. ראשי המפד"ל היו מרוצים. הם ידעו כי הסערה העתונאית תישכך במקדם או במאוחר, ושרק פעולות המשטרה יקבעו. על כן נדהמו שבעתים כאשר קראו את הצהרונים של אותו יום. בצד הכרזתו הנחמדה של רפאל, הכילו ידיעה מחרידה: שסגן שר-הבטחון, שמעון פרס, הוא שיעץ לאדריכלים רכטר וורחי למסור את העניין למשטרה — עוד לפני המעצרים הראשונים.

● **אן מתחיל** האינטרמצו הכפול: זה של שמעון פרס, וזה של טדי קולק. שתי פרשיות אלה יחד אופייניות למצב בצמרת המדינה, לא פחות מפרשת שפיגל עצמה. מה היה תפקידו של פרס? מה בכלל לסגן שר-הבטחון בענייני חקירות שחיתות במשרדו של סגן שר-הבריאות?

מסתבר כי השותף השלישי בשותפות רכטר-ורחי, המהנדס מיכה פרי, שהוא בנו של עסקן מפא"י הנודע אליעזר פרי, הוא גם ידו של פרס. באמצעותו נודע לפרס לראשונה על הפרשה, לפני שנתגלתה ברבים. פרי ביקש ממנו עצה איך להתנהג. משמע: כלל אין זה טבעי לפנות אוטומטית למשטרה במיקרה כזה. קודם יש להשיג אישור או הדרכה מצד מנהיג של סיעה בתוך מפא"י.

הדתיים ראו בהתערבות זו אישור לחששותיהם המרים ביותר: שמפא"י פוצצה את הפרשה במזיד, מסיבות פוליטיות מפלגתיות. מיד החלו הניחושים: האם רצתה מפא"י

יום רביעי בערב, לפני שבוע, שנת, כמסתבר, ליבו של חיים משה שפירא דם. הוא עמד בפני קהל מוזננים, בעת הנוכת הפנימיה של ישיבת בני-עקיבא בנתניה, קרא: "ליבי שותה דם, כאשר בגלל כשלונו של איש אחד מושיבים על ספסל הנאשמים מפלגה שלמה! היהדות הדתית, כוחה די עימה להרוף את כל ההשמצה והשינאה!" ליבו של שר-הבריאות החלים במהירות מפליאה. ביום הראשון, כעבור ארבעה ימים בלבד, כבר יכול היה להכריז, באוזני כתב ידיעות אחרונות אריה צימוקי, שהוא מלא קורת-רוח על יחס הציבור הרחב לכל פרשת שפיגל. "ראוי לציון", הפליט, "שאפילו מפלגות השמאל תבעו לגלות אור-רוח ולחכות לפסק-הדין של בית-משפט בכל הנוגע לפרשה זו!" מה קרה בארבעה ימים אלה?

התשובה: אחת הקנוניות האפלות ביותר והמוכזרות ביותר בתולדות המדינה רצופת פרשות-השחיתות.

יום השלישי עוד לא ידע שפירא כי לבו עומד להיפצע. זה עתה נרפא מהמכה הראשונה. הזעזוע הראשון של פרשת שפיגל חלף. הידיעות בעתונים ירדו לתחתית העמוד. משטרת תל-אביב הודיעה כי הפסיקה את החקירה — מבלי לחקור אפילו את המזנונים על שפיגל ואת שותפיו במשרד-הבריאות ובמפלגה.

היה נידמה שהכל נגמר בשלום, פרט לכמה רגעים של פחד. שפיגל עצמו שוחרר בערבות, והיתה אפשרות מלאה לאנשי המפד"ל להתבלש עליו מיד, לשטוף את מוחו, להכין גירסה הנועמה למפלגה.

ואז קרו שני מקרים מצערים, שפתחו את כל הפצע מחדש:

● **יום השלישי בערב** הופיע ברחובות תל-אביב גליון העולם הזה, ששם על שערו את סגן שר-הבריאות יצחק רפאל, הוכיח כי שפיגל היה מזה עשר שנים אחד המתרימים וגובי-התשלומים המרכזיים של המפד"ל. בכתבה זו, הוטחה האשמה ברורה נגד המפלגה, על היותה שותפת לפרשת השוחד החדשה.

עלידי כך שהשבועון המסויים ביטא את הדבר אותו חשבו המזנונים, מבלי שאיש העז לבטאו עד כה בברור, שם במכה אחת קץ לקשר-ההשתקה, העלה את פרשת-שפיגל למישור הצמרת המפלגתית.

● **יום הרביעי בבוקר** הופיעה בהארץ ידיעה מאת יאיר קוטלר, בשם שלמה גור, שהטילה את האחריות במישורין על יצחק רפאל.

הכרוז גור, באוזני קוטלר: "סיכמתי עם סגן שר-הבריאות, מר רפאל, על קבלת עבודת הפיקוח בבית-החולים בתל-גיבורים, ויש בידי מיסמכים על כך, שאמנם נלקחו עלידי המשטרה... לא היה לי שום קשר עם שפיגל. כל העבודה הושגה במשאומתן ישיר עם סגן שר-הבריאות."

לכן דיבר גור

היתה זאת סטירת-לחי לרפאל, שטען עד אותו רגע שאין לו שום מושג על פעולות גור ושפיגל.

גור לא הסתפק בכך. הוא קבע ברורות: עניין התרומות נעשה בהשראת המפלגה הדתית-לאומית, ובידיעתה המלאה.

היתה זאת נקודה מכרעת. שהרי אם התכחזו גור ושפיגל לגבות באופן פרטי שוחד של מאה וחמישים אלף לירות מאדריכל אחד (וסכומים בלתי-יודועים מכל יתר הקבלנים), הריהם מנהלים פרטיים. אך אם פעלו "בהשראת המפלגה", משמע שהיו רק סוכנים לדבר-עבירה, אך לא התכחזו להתעשר בעצמם מן הפשע.

בעניין זה היה האינטרס של גור זהה עם האינטרס של שפיגל. אך בעוד ששפיגל הבין שכדאי לו להישאר בסדר עם המפלגה, שתוכל להגן עליו (ושהציבה את אחד מראשיה, הפרקליט אשר רוזנבלום, להגנתו המשפטית), הרי גור היה איש חופשי. האשם הישיר בפרשת השוחד, האיש שתייך ושהציע את ההצעה המגונה, היה פקידו (או שותפו) של גור, יהודה יראוני. אם גור לא יוכל לשכנע כי אין לו חלק בעניין, אלא שיראוני פעל באורח עצמאי למען משרד-הבריאות והמפד"ל — הרי יהיה זה סוף הקאריירה המזהירה שלו כביצועיסט הבניין מס' 1 בישראל.

ואילו שפיגל, אפילו יורשע בדין ויראה בעיני הציבור כפושע שפל, יכול לקחת כי המפלגה תדאג לעתידו, תגמול לו עבור שיתוף-פעולתו. לכן שתק שפיגל. לכן דיבר גור.

יום הרביעי הפך, על כן, ליום המכריע של הפרשה. רפאל עצמו מיהר להתלונן. יומיים לפני כן יצא מפגישה ידידותית עם המפקח הכללי של המשטרה, יוסף

יהודה שפיגל ופרקליטו רוזנבלום - לדגים כדאי לשחק!